

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 127/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 7 D 145/2019 a postupu Notárskeho úradu – JUDr. Jana Jánošková, notár, v konaní vedenom pod sp. zn. Dnot 130/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 listiny, práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 D 145/2019 a postupom Notárskeho úradu – JUDr. Jana Jánošková, notár (ďalej len „notárka“), v konaní vedenom pod sp. zn. Dnot 130/2019 (spolu ďalej len „napadnuté dedičské konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu a notárke konať

v napadnutom dedičskom konaní bez zbytočných priet'ahov, priznal jej finančné zadost'učinenie v celkovej sume 15 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka je účastníkom konania (dedičom v 1. rade) v napadnutom dedičskom konaní, ktoré je vedené pred okresným súdom a notárkou „od 07/2019“.

3. S'ťažovateľka namieta porušenie svojich označených práv pre nehospodárnosť, neefektívnosť a nesústredenosť postupu okresného súdu a notárky a neprimeranú dĺžku napadnutého dedičského konania, ktorá ku dňu podania ústavnej s'ťažnosti „predstavuje... 2 roky 6 mesiacov a 15 dní.“. Porušovatelia doteraz nerozhodli o všeobecnej hodnote dedičstva a o rozdelení dedičstva medzi zákonných dedičov po poručiteľovi, ktorý zomrel 5. júla 2019.

4. Podľa s'ťažovateľky k celkovej dĺžke napadnutého dedičského konania prispela najmä neefektívna činnosť notárky, ktorá dedičskú vec prejedáva so zbytočnými priet'ahmi. Posledné pojednávanie vo veci sa konalo 7. júla 2020 a „najbližšie pojednávanie je vytyčené“ na 3. február 2022, teda s odstupom 1 a pol roka. Podľa s'ťažovateľky je zrejmé, že napadnuté dedičské konanie sa vedie „absolútne neefektívne bez akejkoľvek činnosti“, keďže notárka žiadnym spôsobom nereagovala ani na viaceré podania s'ťažovateľky a dedičské konanie dlhodobo vôbec neprejednáva.

5. S'ťažovateľka vidí porušenie označených práv v priet'ahoch v konaní spôsobených notárkou ako súdnou komisárkou, za ktorej konanie zodpovedá okresný súd. Ten podľa s'ťažovateľky nevykonáva efektívne kontrolnú činnosť nad poverenou notárkou a nekoná tak, aby v napadnutom dedičskom konaní nedošlo k zbytočným priet'ahom. Neefektívne konanie notárky a okresného súdu „výrazným spôsobom spomalili konanie, nakoľko úkony neboli vykonané dostatočne rýchlo a keď sa už nejaký vykonal, tak nebol hodný odbornosti, ktorá má súdu a notárovi prislúchať.“.

6. Pretože porušovatelia postupujú v napadnutom dedičskom konaní pomaly a neefektívne, znemožňuje to s'ťažovateľke riadne užívať svoju časť dedičstva už viac ako 2 a pol roka, čím zjavne dochádza aj k vzniku škody, pretože časť dedičstva (ako aj celé dedičstvo po poručiteľovi) aktuálne nie je možné predať či prenajať, a tak brať z jeho majetku plody. Týmto spôsobom porušovatelia porušujú právo s'ťažovateľky vlastniť majetok.

Z dôvodu neadekvátnej dĺžky napadnutého dedičského konania dochádza aj k porušeniu práva s'ťažovateľky garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 20 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu a čl. 11 listiny.

S'ťažovateľka „nemá žiadny právny prostriedok na ochranu svojho vlastníckeho práva čo je rovnako v rozpore s čl. 13 Dohovoru, nakoľko napriek snahe s'ťažovateľa cestou všetkých porušovateľov sa dopracovať k odstráneniu právnej neistoty ohľadom nadobudnutého dedičstva (časti dedičstva), tak nebolo zo strany súdnej moci učinené ani po vyše 2 a pol roku trvania namietaného konania.“.

7. V ústavnej sťažnosti zároveň sťažovateľka rozsiahlo poukazuje na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva o posudzovaní zbytočných prietáhov v súdnom konaní aj konaní pred notárom a rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie o porušení jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote v napadnutom dedičskom konaní postupom okresného súdu a notárky z dôvodu zbytočných prietáhov a neadekvátnej doby konania a v súvislosti s tým aj o porušení jej ďalších označených práv.

9. Napriek rozsiahlosti ústavnej sťažnosti (16 strán, pozn.) z jej obsahu nie je zrejmé, v čom konkrétne má spočívať zásah okresného súdu a notárky do práv sťažovateľky. Sťažovateľka (kvalifikovane právne zastúpená) bližšie nevymedzila obdobia prípadnej nečinnosti či neefektívnej činnosti, ktoré mali mať vplyv na porušenie jej označených práv postupom okresného súdu a postupom notárky v napadnutom dedičskom konaní. V ústavnej sťažnosti formuluje všeobecné vyjadrenia, že postup notárky a okresného súdu v napadnutom dedičskom konaní je nehospodárny, neefektívny, nesústredený, vyznačuje sa zbytočnými prietahmi a zjavnou nečinnosťou notárky a okresného súdu. V obsahu ústavnej sťažnosti však absentuje konkrétna špecifikácia takéhoto postupu notárky a okresného súdu, či už vymedzením konkrétnych období nečinnosti vo vymedzenom úseku konania, resp. popisom postupu, ktorý možno kvalifikovať ako neefektívny a pod. Aj samotný petit ústavnej sťažnosti je čiastočne nevykonateľný (bod 20 tohto uznesenia).

10. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uviedol, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 198/2012, IV. ÚS 574/2018, II. ÚS 346/2021, II. ÚS 443/2021).

11. Ústavný súd zdôrazňuje, že nedostatok zákonom predpísanej náležitosti, aký vyplýva z podania sťažovateľky, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Túto úlohu plní práve inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, III. ÚS 440/2015).

12. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky neobsahuje podstatnú náležitosť požadovanú § 123 ods. 1 písm. d) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) – konkrétne

skutkové a právne dôvody, táto skutočnosť zakladá dôvod jej odmietnutia podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

13. Sťažovateľka k ústavnej sťažnosti nepripojila žiadnu kópiu opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jej základných práv a slobôd (požiadavka podľa § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Pretože ústavnému súdu tak žiadnym spôsobom nepreukázala, že je účastníkom napadnutého dedičského konania, a teda oprávnenou osobou na podanie tejto ústavnej sťažnosti, ústavný súd považoval za potrebné si túto skutočnosť overiť, a preto vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde považoval za vhodné doručiť ústavnú sťažnosť notárke a zároveň ju požiadal o zaujatie stanoviska k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti a zaslanie prehľadu procesných úkonov.

Notárka vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 3. marca 2022 zhrnula svoj postup ako súdneho komisára a čiastočne aj postup okresného súdu a pripojila chronologický opis jednotlivých úkonov v napadnutom dedičskom konaní.

14. Z preskúmania chronológie úkonov predložených notárkou vyplynuli pre ústavný súd zistenia, ktoré svedčia o skutočnosti, že aj v prípade, ak by sťažovateľka podala kvalifikovanú ústavnú sťažnosť, bolo by nutné ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tomto štádiu napadnutého dedičského konania odmietnuť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

15. Podľa judikatúry ústavného súdu dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05, II. ÚS 272/06). Pri ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zjavná neopodstatnenosť sťažnosti môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prieťahoch (napr. II. ÚS 93/03, III. ÚS 59/05, IV. ÚS 434/08, I. ÚS 210/2018), prípadne ak argumenty v sťažnosti sťažovateľa nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, I. ÚS 192/2015, I. ÚS 190/2019).

16. Z prehľadu procesných úkonov je zrejmé, že okresný súd a notárka prakticky od začiatku napadnutého dedičského konania konali v podstate plynulo a nevznikali žiadne obdobia nečinnosti. Na základe oznámenia o úmrtí poručiťľa doručeného okresnému súdu 7. augusta 2019 okresný súd uznesením zo 16. augusta 2019 začal konanie v dedičskej veci po poručiťľovi. V ten istý deň vydal aj poverenie pre notárku, ktorým ju poveril ako súdneho komisára na vykonanie potrebných úkonov vo veci prejednávania dedičstva. Ako dedičia zo zákona v prvej dedičskej skupine prichádzali do úvahy v čase smrti poručiťľa sťažovateľka a maloletý syn poručiťľa, obaja zastúpení svojimi právnymi zástupcami. Sťažovateľka v priebehu konania raz zmenila právneho zástupcu. Prvé pojednávanie so sťažovateľkou bolo realizované 26. septembra 2019, na ktorom sťažovateľka

navrhla, aby bola ustanovená za správcu dedičstva. Uznesením notárky z 10. októbra 2019 bola za správcu dedičstva aj ustanovená. Ďalšie pojednávania s dedičmi boli vykonané 26. februára 2020, 7. júla 2020 a 3. februára 2022. Dlhšie obdobie medzi poslednými pojednávania bolo spôsobené intenzitou úkonov súvisiacich so zisťovaním majetku poručiteľa a jeho hodnoty, ale aj pandemickou situáciou, ktorá nie vždy umožňovala vykonávať súdne pojednávania.

17. Na dĺžku napadnutého dedičského konania malo vplyv vykonanie rozsiahleho dokazovania notárkou s cieľom zistenia poručiteľovho majetku a dlhov. Vo veľkej miere sama sťažovateľka v dôsledku neposkytnutia potrebnej súčinnosti spôsobila potrebu ďalšieho pomerne zložitého dokazovania potrebného na zistenie majetkových aktív a pasív dedičstva, čím prispela k jeho predĺženiu. Sťažovateľka neuviedla hneď na začiatku konania všetok poručiteľov majetok. Prvé informácie a doklady o majetku poručiteľa poskytla 22. augusta 2019 pri spísaní zápisnice o predbežnom vyšetrení. Postupne podávala notárke informácie a listiny o ďalšom majetku poručiteľa (napr. 26. septembra 2019, 2. októbra 2019, 28. novembra 2019, 26. februára 2020, 26. mája 2020 a na pojednávaní 7. júla 2021).

18. V posudzovanom prípade možno indikovať skutkový prvok zložitosti veci daný predmetom dedičstva, ktorým sú okrem iného obchodné podiely poručiteľa v 4 obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným a nehnuteľnosti poručiteľa, ktoré sú zapísané v 60 listoch vlastníctva. Z toho vyplýva aj zložitosť určiť všeobecnú hodnotu majetku poručiteľa. V nemalej miere na to vplývala aj nedostatočná vzájomná komunikácia medzi právnymi zástupcami dedičov a „nedohoda“ medzi nimi o spôsobe stanovenia hodnoty niektorých nehnuteľností (z toho aj v Chorvátskej republike). V priebehu napadnutého dedičského konania boli zistené aj sporné skutočnosti o rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (vzťah poručiteľ a sťažovateľka), o nadobudnutí obchodných podielov v spoločnostiach poručiteľom. Faktickú zložitosť veci znásobuje aj skutočnosť, že dedičia vzájomne navrhli započítať do podielu dedičstva toho druhého jednotlivé dary poskytnuté poručiteľom za jeho života ako dary neobvyklé (§ 484 Občianskeho zákonníka). V tomto o žalobe sťažovateľky proti uzneseniu notárky o neexistencii daru maloletému dedičovi od poručiteľa a nemožnosti ho započítať rozhodoval aj okresný súd, ktorý rozsudkom zo 4. októbra 2021 žalobu zamietol.

Z predloženého opisu procesných úkonov je tiež zrejmé, že okresný súd sa v pravidelných intervaloch informoval, v akom štádiu sa nachádza predmetné dedičské konanie.

19. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že doterajšia dĺžka napadnutého dedičského konania pred notárkou a okresným súdom (2 roky a 6 mesiacov od začatia konania, pozn.) nemá takú ústavne relevantnú intenzitu, aby bolo možné po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie sťažovateľkou označených práv, preto jej ústavnú sťažnosť odmietol aj podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

20. Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka je zastúpená advokátom, ktorý bežne aj v iných veciach zastupuje sťažovateľov pred ústavným súdom v konaniach o porušení ich základných práv postupmi všeobecných súdov, a preto od neho možno z pohľadu efektívnosti práce ústavného súdu vyžadovať také ústavné sťažnosti, ktoré spĺňajú zákonom predpísané náležitosti, a pred rozhodnutím na predbežnom prerokovaní nevyžadujú žiadne ďalšie zisťovanie skutočností potrebných na rozhodnutie, či ústavná sťažnosť bude prijatá alebo odmietnutá.

Pozornosti ústavného súdu neušla aj zrejma nesústredenosť právneho zástupcu pri písaní tejto ústavnej sťažnosti. Niektoré uvádzané skutočnosti nepatrili vôbec do kontextu napadnutého dedičského konania, niektoré vyvolávajú skôr protichodné názory či závery:

- V bode 22 ústavnej sťažnosti je uvedené, že *„podstata porušenia práva sťažovateľky spočíva v tom, že sťažovateľka nemá k dispozícii počas vyše 9 rokov žiadny konečný právny titul, na základe ktorého by mohla pokojne užívať svoj majetok, ktorý jej patrí ako časť dedičstva po Poručiteľke“* a v bode 71. ústavnej sťažnosti *„nečinnosť (neefektívna činnosť) v časovom období 9 rokov a 9 mesiacov je zo strany porušovateľov jednoznačným odmietaním prístupu k spravodlivosti“*.

- V bode 64 ústavnej sťažnosti je uvedené, že *sťažovateľka ako «žalovaný v namietanom konaní sa vždy správal tým spôsobom, aby potreba zavŕšenia obrany sťažovateľových práv... bola naplnená „právoplatným rozsudkom“*». Sťažovateľka je účastníkom nesporového dedičského konania, nie je stranou sporu ako žalovaný a v dedičskom konaní nie sú vydávané rozsudky, ale uznesenia. Podobné nepresnosti sú aj v bode 72 ústavnej sťažnosti.

- V bodoch 8 a 9 petitu ústavnej sťažnosti je požadované priznanie sumy finančného zadosťučinenia v sume po 5 000 eur od Okresného súdu Prešov a od Krajského súdu v Prešove – tieto súdy však v napadnutom dedičskom konaní nerozhodujú.

21. Ústavný súd v závere pripomína, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v ďalšom priebehu konania sa sťažovateľka môže obrátiť na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou podanou v súlade so zákonom o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu